

POMOC FINANSOWA UNII EUROPEJSKIEJ DLA SEKTORA MAŁYCH I ŚREDNICH PRZEDSIĘBIORSTW

W literaturze przedmiotu istnieje duża rozbieżność stanowisk w formułowaniu definicji międzynarodowej integracji gospodarczej. Z punktu widzenia etymologii integracja – to łączenie się dwóch lub większej liczby jednostek ekonomicznych w pewną całość¹. Obecnie integrację gospodarczą często definiuje się w sposób bardzo ogólny jako proces gospodarczego scalania, czyli proces łączenia w jedną całość oddzielnych dotąd elementów². Proces ten może dokonywać się zarówno w skali narodowej, jak i międzynarodowej. Międzynarodowa integracja gospodarcza jest procesem wewnętrznym i wzajemnych dostosowań struktur gospodarczych integrujących się krajów, tworzeniem trwałych, strukturalnych powiązań gospodarczych, spajaniem ich w jedną całość, stanowiącą w miarę jednolity organizm gospodarczy³. Działania integracyjne prowadzą więc do wykształcenia się nowego, jednolitego, spójnego wewnątrznie organizmu gospodarczego z siecią wzajemnych powiązań obejmujących coraz większą liczbę różnych dziedzin i prowadzących do komplementarnego rozwoju gospodarek narodowych⁴.

Pojęcia integracja ekonomiczna zaczęto używać w Europie dopiero po II wojnie światowej. Nie oznacza to jednak, że jest to nowe zjawisko⁵. Proces integracji od dawna stymulowały dwa czynniki: postęp techniczny i dążenie do politycznej jedności Europy.

Czynniki techniczne i ekonomiczne były podstawowymi bodźcami postępującej integracji ekonomicznej Europy. Z kolei polityczne dążenie do jedności Europy było silnie inspirowane potrzebą pokoju. Jego wpływ na integrację ekonomiczną był jednak niewielki. Faktycznie dopiero po II wojnie światowej idea europejskiej jedności stała się rzeczywiście efektywna⁶.

Efektem wieloletniego procesu integracji w Europie jest obecnie Unia Europejska – gospodarczo-polityczny związek 27 demokratycznych krajów europejskich.

¹ *Słownik wyrazów obcych*, Wiedza Powszechna, Warszawa 1975, s. 437.

² *Wybrane problemy procesów integracyjnych we współczesnej gospodarce światowej*, pod red. E. Oziewicz, UG, Gdańsk 1995, s. 7.

³ *Op. cit.*, s. 8.

⁴ Inne definicje integracji gospodarczej zostały przedstawione m.in. w: B. Balassa, *Przyczynek do teorii integracji gospodarczej*, w: *Z problemów integracji gospodarczej*, Warszawa 1968, s. 78; M. Guzka, *Istota i cel integracji gospodarczej*, „Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny” nr 1, 1969; Z. Nowak, *Procesy dezintegracji i integracji we współczesnym kapitalizmie*, Instytut Zachodni, Poznań 1972, s. 25-26; Z. Kamecki, *Uwagi na temat pojęcia integracji gospodarczej*, w: *Procesy integracyjne w systemie współczesnego kapitalizmu*, Instytut Zachodni, Poznań 1973, s. 61; W. Siwiński, *Kapitalizm wielonarodowy – przesłanki i bariery integracji gospodarczej*, Warszawa 1976, s. 5-13; F. Machlup, *Integracja gospodarcza – narodziny i rozwój idei*, PWN, Warszawa 1986; A.J. Klawe, A. Makać, *Zarys międzynarodowych stosunków ekonomicznych*, PWN, Warszawa 1987, s. 108-110; J. Soldaczuk, Z. Kamecki, P. Bożyk, *Międzynarodowe stosunki ekonomiczne*, PWE, Warszawa 1997, s. 311.

⁵ Zob. W. Molle, *Ekonomika integracji europejskiej*, Fundacja Gospodarcza NSZZ „Solidarność”, Gdańsk 1995, s. 27-52.

⁶ J. Borowiec, K. Wilk, *Teoria i praktyka europejskiej integracji gospodarczej*, Wydawnictwo AE im. O. Langego we Wrocławiu, Wrocław 1997, s. 28.

W rozwoju społeczno-gospodarczym UE ważną rolę odgrywa sektor małych i średnich przedsiębiorstw (MSP). W UE działa około 23 mln małych i średnich przedsiębiorstw. Zapewniają one około 75 mln miejsc pracy i stanowią 99% wszystkich przedsiębiorstw. Sektor MSP stanowi kluczowy element przemysłu w UE, a w niektórych sektorach, takich jak przemysł włókienniczy, budownictwo czy przemysł meblarski, zapewnia zatrudnienie nawet na poziomie 80%. Ponadto MSP są bogatym źródłem inicjatyw w zakresie przedsiębiorczości i innowacji. MSP przyczyniają się również do poprawy spójności gospodarczej i społecznej⁷.

Szczególna rola jaką pełni sektor MSP w rozwoju społeczno-gospodarczym Europy, wpłynęła na to, iż UE prowadzi aktywną politykę wspierania przedsiębiorczości oraz małych i średnich firm. Wspólną politykę rozwoju przedsiębiorczości UE sformułowała wraz z utworzeniem jednolitego rynku wewnętrznego. W 1986 r. powstał pierwszy wspólnotowy program wspierania małych i średnich przedsiębiorstw: Program działania dla MSP (*SME Action Programme*). W kolejnych latach powstawały nowe programy.

W latach 2007-2013 pomoc finansowa UE jest dostępna dla sektora MSP głównie w trzech formach:

- Programów Wspólnotowych (np. Program Ramowy na rzecz Konkurencyjności i Innowacji, 7. Program Ramowy Badań i Rozwoju Technologicznego 2007-2013, Marco Polo II 2007-2013, Media 2007),
- Funduszy Strukturalnych (EFRR, EFS),
- Inicjatyw Wspólnotowych (np. *JEREMIE*).

Programy Wspólnotowe obejmują swym zasięgiem bardzo szerokie spektrum zagadnień. Przykładowo, 7. Program Ramowy Badań i Rozwoju Technologicznego zajmuje się wspieraniem badań, rozwoju technicznego, wdrażania nowych technologii itp. Marco Polo II ma na celu zmniejszenie natężenia ruchu na drogach, rozwój transportu intermodalnego, zmniejszenie negatywnego wpływu transportu towarowego na środowisko. Program Media 2007 swą tematyką obejmuje kwestie europejskiego przemysłu audiowizualnego. Z kolei eContentplus jest Programem mającym na celu zwiększenie dostępności, użyteczności oraz wykorzystania zasobów cyfrowych w środowisku wielojęzycznym oraz wielokulturowym UE.

Programy Wspólnotowe pełnią ważną rolę w przekraczaniu szeroko rozumianych granic, ponieważ m.in.:

- wpływają na zwiększenie dynamiki, kreatywności oraz doskonałości europejskich badań naukowych przekraczających granice dzisiejszej wiedzy,
- wpływają na zintensyfikowanie dialogu między światem nauki i społeczeństwem celem zwiększenia społecznego zaufania do nauki,
- wpływają na zwiększenie nowoczesności, produktywności oraz konkurencyjności europejskiego przemysłu poprzez wspieranie współpracy „ponad granicami” pomiędzy sektorem przedsiębiorstw i instytucjami badawczymi realizującymi wspólne przedsięwzięcia,
- wspierają współpracę ponadnarodową w całej UE (w większości ze składanych projektów zaangażowane muszą być organizacje i instytucje z kilku państw),

⁷ Komunikat Komisji do Rady, Parlamentu Europejskiego, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów: *Wdrażanie wspólnotowego programu lizbońskiego – Nowoczesna polityka wzrostu i zatrudnienia dla małych i średnich przedsiębiorstw*, KOM(2005) 551, Bruksela 10.11.2005, s. 3.

– umożliwiają nawiązywanie kontaktów międzynarodowych i wymianę doświadczeń, zdobywanie *know-how*, wykorzystywanie „dobrych praktyk”, a także wzmocnienie tożsamości europejskiej.

Fundusze Strukturalne, które są instrumentami Polityki Strukturalnej Unii Europejskiej, podobnie jak Programy Wspólnotowe, odgrywają ważną rolę w likwidowaniu ograniczeń rozwoju społeczno-gospodarczego, w rozwoju współpracy itp., ponieważ, m.in.:

– wspierają restrukturyzację i modernizację gospodarek krajów UE, wpływając w ten sposób na zwiększenie spójności ekonomicznej i społecznej Unii,

– przyczyniają się do niwelowania różnic w poziomie życia gospodarczego i społecznego na terenie wszystkich państw UE.

Niniejsze opracowanie poświęcone jest najważniejszym Programom Wspólnotowym, Funduszom Strukturalnym oraz Inicjatywom Wspólnotowym wspierającym MŚP w latach 2007-2013.

MAŁE I ŚREDNIE PRZEDSIĘBIORSTWA W STRATEGII LIZBOŃSKIEJ

Strategia Lizbońska została przyjęta w marcu 2000 r. przez Radę Europejską na szczycie w Lizbonie. Głównym celem Strategii Lizbońskiej jest stworzenie do 2010 r. na terenie Unii Europejskiej najbardziej konkurencyjnej i dynamicznej, opartej na wiedzy gospodarki świata, zapewniającej zrównoważony wzrost gospodarczy, nowe miejsca pracy i spójność społeczną.

Strategia Lizbońska ma istotne znaczenie dla przyszłości krajów Unii Europejskiej, które w porównaniu do Stanów Zjednoczonych mają wolniejsze tempo rozwoju, wyższą stopę bezrobocia, mniejszą konkurencyjność, mniejszą zdolność do tworzenia oraz wdrażania nowych technologii.

Zgodnie ze Strategią Lizbońską, aby osiągnąć wzrost gospodarczy, pełne zatrudnienie i spójność społeczną należy⁸:

1) Rozwijać gospodarkę opartą na wiedzy (budowa społeczeństwa informacyjnego, badania i rozwój, edukacja i kapitał ludzki),

2) Wzmocnić inicjatywy skierowane na liberalizację i integrację rynków i sektorów, których wspólny rynek nie objął (telekomunikacja, energetyka, transport, poczta, usługi finansowe oraz całość rynku usług),

3) Rozwijać przedsiębiorczość (uproszczenie prowadzenia działalności gospodarczej, poprawa otoczenia regulacyjnego, ułatwienie dostępu do kapitału i technologii, polityka w zakresie udzielania pomocy publicznej, polityka konkurencyjności),

4) Wzmocnić spójność społeczną (polityka zatrudnienia, edukacja, system zabezpieczeń społecznych, ograniczanie ubóstwa i wykluczenia społecznego),

5) Dbać o fundamenty rozwoju i środowisko naturalne (polityka klimatyczna, ochrona zasobów naturalnych).

⁸ *Strategia lizbońska a możliwości budowania gospodarki opartej na wiedzy w Polsce – wnioski i rekomendacje*, pod red. E. Okoń-Horodyńskiej, K. Piech, Wydawnictwo PTE, Warszawa 2005; K. Włodarczyk-Śpiewak, T. Bernat, P. Zwiech, J. Korpysa, *Strategia lizbońska – fakty – mity – rzeczywistość*, Katedra Mikroekonomii US, Szczecin 2005.

Istotną rolę w osiąganiu celów Strategii Lizbońskiej odgrywają MŚP, które są podstawowym źródłem wzrostu zatrudnienia, kreowania innowacji i przedsiębiorczych postaw. Znaczenie MŚP w rozwoju społeczno-gospodarczym UE sprawia, że prowadzi ona aktywną politykę wspierania tego sektora. Działania te polegają przede wszystkim na tworzeniu przyjaznych warunków dla prowadzenia działalności gospodarczej oraz ułatwień w dostępie do źródeł finansowania. Działania mające na celu wypełnienie zobowiązań podjętych w Lizbonie w zakresie zwiększenia dynamiki przedsiębiorczości w Europie zakładają⁹:

- obniżenie kosztów prowadzenia działalności gospodarczej i wyeliminowanie biurokracji,
- promowanie przedsiębiorstw rozpoczynających działalność gospodarczą,
- zwiększenie liczby zajęć, których celem jest kształtowanie przedsiębiorczości,
- poprawę dostępu MŚP do instrumentów finansowych, przede wszystkim kapitału początkowego i mikropożyczek,
- ułatwienie dostępu do nowych technologii, promowanie idei innowacyjności i badań,
- reformę systemu edukacji i systemu szkoleń zawodowych,
- stymulowanie rozwoju nowych elektronicznych form prowadzenia działalności gospodarczej.

Każdego roku wiosną odbywa się posiedzenie Rady Europejskiej, na które przygotowywany jest raport okresowy analizujący sprawy gospodarcze, społeczne i środowiskowe, które są głównymi zagadnieniami Strategii Lizbońskiej. Rezultatem śródkresowej oceny Strategii Lizbońskiej w marcu 2005 r. było dokonanie na wiosennym szczycie Rady Europejskiej redefinicji jej celów strategicznych. Odnowiona Strategia Lizbońska kładzie nacisk przede wszystkim na zapewnienie silniejszego i trwałego wzrostu gospodarczego oraz tworzenie większej liczby lepszych miejsc pracy¹⁰.

W dniu 10 listopada 2005 r. Komisja Europejska przyjęła komunikat, który nadał nowe tempo polityce wobec MŚP w ramach odnowionej Strategii Lizbońskiej¹¹. Nowa polityka wobec MŚP zakłada realizację pięciu działań szczegółowych:

- 1) Wspieranie przedsiębiorczości i umiejętności,
- 2) Lepszy dostęp MŚP do rynków,
- 3) Ograniczenie biurokracji,
- 4) Poprawa potencjału rozwoju MŚP,
- 5) Wzmocnienie dialogu i konsultacji z zainteresowanymi MŚP.

W dniu 29 czerwca 2006 r. Komisja Europejska przyjęła kolejny dokument dotyczący polityki UE wobec MŚP: *Realizacja wspólnotowego programu lizbońskiego: Finansowanie rozwoju MŚP – tworzenie europejskiej wartości dodanej*¹².

⁹ A. Budzyńska, M. Duszczyk, M. Gancarz, E. Gieroczyńska, M. Jatczak, K. Wójcik, *Strategia Lizbońska – droga do sukcesu zjednoczonej Europy*, UKIE, Warszawa 2002, s. 69.

¹⁰ Komunikat na wiosenny szczyt Rady Europejskiej: *Wspólne działania na rzecz wzrostu gospodarczego i zatrudnienia. Nowy początek strategii lizbońskiej*, Komunikat przewodniczącego Barroso w porozumieniu z wiceprzewodniczącym Verheugenem, KOM(2005) 24, Bruksela 2.2.2005.

¹¹ Komunikat Komisji do Rady, Parlamentu Europejskiego, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów: *Wdrażanie wspólnotowego programu lizbońskiego. Nowoczesna polityka wzrostu i zatrudnienia dla małych i średnich przedsiębiorstw*, KOM(2005) 551, Bruksela 10.11.2005.

¹² Komunikat Komisji do Rady, Parlamentu Europejskiego, Europejskiego Komitetu Ekonomicz-

Dokument ten przedstawia pakiet działań w zakresie finansowania innowacyjnych MŚP. Opiera się on na pracach KE nad poprawą funkcjonowania jednolitego rynku, wspieraniem inwestycji w badania oraz ich komercjalizację, a także na poprzednich komunikatach dotyczących dostępu sektora MŚP do finansowania¹³. W powyższym komunikacie wyznaczono politykę, która ma prowadzić do zwiększenia zatrudnienia i rozwoju. W tym celu konieczne jest:

- 1) Przyspieszenie rozwoju poprzez inwestycje kapitału ryzyka,
- 2) Zwiększenie finansowania innowacji przez banki,
- 3) Poprawa ładu administracyjno-regulacyjnego.

GLÓWNE MOŻLIWOŚCI FINANSOWANIA DOSTĘPNE DLA EUROPEJSKICH MŚP W LATACH 2007-2013

Najważniejsze źródła pomocy finansowej UE dla MŚP w latach 2007-2013:

- Program Ramowy na rzecz Konkurencyjności i Innowacji (*CIP – Competitiveness and Innovation Framework Programme 2007-2013*)¹⁴.

Przyjęty w październiku 2006 r. Program Ramowy na rzecz Konkurencyjności i Innowacji (*CIP*) jest spójną i zintegrowaną odpowiedzią na cele postawione w Nowej Strategii Lizbońskiej na rzecz wzrostu gospodarczego i zatrudnienia. Program ma na celu promowanie konkurencyjności europejskich przedsiębiorstw, w tym przede wszystkim MŚP. *CIP* przewiduje działania wspierające działalność innowacyjną (w tym innowacje ekologiczne), poprawę dostępu do środków finansowych oraz usprawnienie świadczenia usług okołobiznesowych na poziomie regionalnym. Program ma zapewnić rozwój i zastosowanie technologii informacyjnych i komunikacyjnych (*ICT*), wspomagać rozwój społeczeństwa informacyjnego oraz rozwój i promowanie odnawialnych źródeł energii i efektywności energetycznej. Budżet Programu dla wszystkich państw uczestniczących w Programie na lata 2007-2013 wynosi 3 631,3 mln euro.

Program *CIP* podzielony jest na trzy programy szczegółowe¹⁵:

- 1) Program na rzecz Przedsiębiorczości i Innowacji (*Entrepreneurship and Innovation Programme – EIP*) – 2,16 mld euro
- 2) Program na rzecz Wspierania Polityki w zakresie Technologii Informacyjnych i Komunikacyjnych (*Information Communication Technologies – Policy Support Programme ICT-PSP*) – 728 mln euro,
- 3) Inteligentna Energia – Program dla Europy (*Intelligent Energy Europe Programme – IEE*) – 727 mln euro.

Program na rzecz Przedsiębiorczości i Innowacji (*EIP*) podejmuje działania, które były wcześniej realizowane przez: Wieloletni Program na rzecz Przedsiębiorstw

no-Spolecznego i Komitetu Regionów: *Realizacja wspólnotowego programu lizbońskiego: Finansowanie rozwoju MŚP – tworzenie europejskiej wartości dodanej*, KOM(2006) 349, Bruksela 29.6.2006.

¹³ *Op. cit.*

¹⁴ Decyzja (WE) nr 1639/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 24 października 2006 r., ustanawiająca Program ramowy na rzecz konkurencyjności i innowacji (2007–2013), Dz. U. L 310, 9.11.2006.

¹⁵ <http://www.europa.eu/scadplus/leg/de/lvb/n26104.htm>; <http://www.cip.gov.pl/>.

i Przedsiębiorczości (*MAP*), *LIFE-Environment* oraz 6. Program Ramowy Badań i Rozwoju Technicznego. Celem Programu jest wsparcie innowacyjności sektora MŚP poprzez np. ułatwienie dostępu do finansowania na rozpoczęcie i rozwój działalności, tworzenie środowiska sprzyjającego współpracy między MŚP, wspieranie reform administracyjnych oraz gospodarczych związanych z przedsiębiorczością i innowacyjnością.

Program *EIP* składa się z dwóch komponentów: Instrumenty finansowe oraz Instrumenty pozafinansowe.

1) Instrumenty finansowe

Instrumenty finansowe służą ułatwieniu MŚP dostępu do finansowania w poszczególnych fazach ich rozwoju: przy zakładaniu przedsiębiorstwa, w fazie startu, w fazie ekspansji, na etapie transferu przedsiębiorstwa. Do instrumentów tych należą:

a) Instrument na rzecz wysokiego wzrostu i innowacji w MŚP (*High Growth and Innovative SME Facility – GIF*) – cel: zwiększenie dostępności kapitału własnego innowacyjnych MŚP w początkowej fazie ich rozwoju (faza załączkowa i faza startu) (*GIF1*) oraz w fazie ekspansji (*GIF2*).

Instrument ten obejmuje inwestycje w wyspecjalizowane fundusze podwyższonego ryzyka, w tym m.in. fundusze finansujące wczesne stadium rozwoju firmy (*seed capital*), fundusze działające w skali regionu, fundusze koncentrujące się na określonych sektorach/technologiach, fundusze typu *venture capital* finansujące działania badawczo-rozwojowe. Następnie fundusze dofinansowane ze środków *EIP* udostępniają kapitał innowacyjnym MŚP o wysokim potencjale wzrostu, umożliwiając im rozpoczęcie i rozwój działalności, wprowadzenie na rynek produktów/usług oraz prowadzenie działalności badawczo-rozwojowej.

b) System poręczeń dla MŚP (*SME Guarantee Facility – SMEG*) – zapewnia dodatkowe gwarancje na rzecz programów gwarancyjnych oraz gwarancje bezpośrednie dla pośredników finansowych w celu zwiększenia dostępności funduszy dla MŚP.

c) System rozwijania zdolności MŚP (*Capacity Building Scheme – CBS*) – wspiera rozwój zdolności instytucji finansowych inwestujących w innowacyjne MŚP lub MŚP o znacznym potencjale wzrostu.

2) Instrumenty pozafinansowe.

a) Usługi wspierające działalność gospodarczą i innowacje – wsparcie udzielane na rzecz partnerów sieciowych, którzy będą świadczyć usługi w zakresie m.in.: informacji, współpracy podmiotów gospodarczych, innowacyjności, technologii, transferu *know-how*.

b) System wsparcia dla innowacyjności w biznesie – promocja międzynarodowej współpracy pomiędzy programami wspierającymi innowacyjność w biznesie.

c) Innowacje ekologiczne – wspieranie wykorzystania innowacyjnych produktów, procesów i usług sprzyjających redukcji szkodliwego wpływu na środowisko oraz osiągających bardziej efektywne i odpowiedzialne zużycie zasobów naturalnych.

d) Analiza polityki, rozwój i koordynacja działań państw uczestniczących w programie – m.in. badania, gromadzenie danych, badania opinii publicznej, publikacje, spotkania ekspertów, konferencje.

Program na rzecz Wspierania Polityki w zakresie Technologii Informacyjnych i Komunikacyjnych (*ICT-PSP*) obejmuje działania mające na celu propagowanie rozwiązań związanych z szybkim wdrożeniem technologii informacyjnych i komunikacyjnych (*ICT*), a także pobudzanie innowacji poprzez zwiększenie zakresu

stosowania technologii informacyjnych i komunikacyjnych oraz inwestycji w te technologie.

Głównymi beneficjentami Programu *ICT-PSP* są: administracja publiczna, europejski przemysł z sektora *ICT*, innowacyjne MŚP. Program może być realizowany za pomocą projektów, działań na rzecz najlepszych praktyk oraz sieci tematycznych, w tym działań na rzecz testowania oraz prezentowania na szeroką skalę innowacyjnych usług publicznych posiadających wymiar ogólnoeuropejski.

Inteligentna Energia – Program dla Europy (*IEE*) wspiera wzrost efektywności energetycznej i wykorzystanie odnawialnych źródeł energii, a także przyczynia się do zagwarantowania bezpiecznej oraz zrównoważonej energii dla Europy, wzmacniając europejską konkurencyjność. Program obejmuje działania, które mają na celu:

- poprawę efektywności energetycznej oraz racjonalne wykorzystanie zasobów energetycznych,
- promowanie nowych i odnawialnych źródeł energii oraz wspieranie dywersyfikacji źródeł energii,
- promowanie efektywności energetycznej, a także zastosowanie nowych i odnawialnych źródeł energii w transporcie.

Wsparciu podlegają projekty mające charakter współpracy międzynarodowej, a także związane z utworzeniem nowych lokalnych oraz regionalnych agencji energetycznych.

Projekty realizowane są w ramach następujących komponentów:

- *SAVE* – efektywność energetyczna i racjonalne wykorzystanie zasobów,
- *ALTENER* – nowe i odnawialne źródła energii,
- *STEER* – energia w transporcie,
- Działania zintegrowane.

• 7. Program Ramowy Badań i Rozwoju Technologicznego (2007-2013)¹⁶

Program ten jest największym unijnym instrumentem finansowania i kształtowania badań naukowych w latach 2007-2013. Program ma na celu podniesienie poziomu badań prowadzonych w Europie, stymulowanie, organizowanie i wykorzystanie wszystkich form współpracy, takich jak np. wspólne projekty badawcze, tworzenie sieci instytucji zajmujących się badaniami.

7. Program Ramowy składa się z czterech programów szczegółowych, które podkreślają znaczenie MŚP jako beneficjentów funduszy dostępnych w ramach Programu¹⁷:

1. *Cooperation* – Współpraca w badaniach.

Program ten zakłada aktywny udział MŚP we wszelkiego rodzaju programach badawczych, w tym we Wspólnych Inicjatywach Technologicznych (*Joint Technology Initiatives* – *JTI*), polegających na tworzeniu długoterminowych partnerstw publiczno-prywatnych. 15% środków w Programie Współpraca jest przewidzianych na finansowanie udziału sektora MŚP. Zasady udziału sektora MŚP określone są w Programach Pracy. Małe i średnie przedsiębiorstwa muszą dokładnie wpisać się ze swoim projektem w ogłoszoną tematykę konkursową.

¹⁶ Decyzja (WE) nr 1982/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 18 grudnia 2006 r. dotycząca siódmego programu ramowego Wspólnoty Europejskiej w zakresie badań, rozwoju technologicznego i demonstracji (2007-2013) – Oświadczenia Komisji, Dz.U. L 412, 30.12.2006.

¹⁷ http://cordis.europa.eu/fp7/home_en.html; <http://www.ppnt.poznan.pl/rpk/site/index2-11.php>; <http://www.kpk.gov.pl/innowacje/index.html>.

2. *Ideas* – Pomysły.

Program ten wspiera projekty badawcze inicjowane przez naukowców oraz pojedyncze zespoły z sektora prywatnego i publicznego w ramach rywalizacji o zwiększenie doskonałości, dynamiki oraz kreatywności europejskich badań naukowych.

3. *People* – Zasoby ludzkie.

Udział MŚP jest przewidziany głównie w komponencie Programu zwanym Partnerstwo między przemysłem a środowiskiem akademickim – Schemat Przemysł-Akademia. Program ten zachęca MŚP do współpracy ze środowiskiem akademickim w celu pobudzenia mobilności sektorowej, wspierania długofalowego partnerstwa, zwiększenia wymiany wiedzy w zakresie badań i technologii.

4. *Capacities* – Możliwości badawcze.

Jednym z obszarów tematycznych tego Programu są Badania na rzecz MŚP, które mają na celu poprawę zdolności technologicznych i konkurencyjności MŚP, poprzez ułatwienie im dostępu do najnowszych technologii i wyników badań oraz wzmocnienie współpracy pomiędzy światem nauki a gospodarką. Działanie Badania na rzecz MŚP składa się z 2 komponentów: Badania na rzecz MŚP oraz Badania na rzecz stowarzyszeń MŚP.

1) Badania na rzecz MŚP – umożliwiają wsparcie innowacyjnych przedsiębiorstw w rozwiązywaniu problemów technologicznych oraz zdobywaniu technologicznego *know-how*. MŚP, które chcą się rozwijać i wprowadzać innowacje, ale nie posiadają własnego zaplecza badawczego, mogą zlecać usługi badawcze na zewnątrz, jednostkom badawczo-naukowym oraz firmom prowadzącym działalność badawczo-rozwojową.

Projekty muszą pasować do ogólnego charakteru działalności gospodarczej prowadzonej przez MŚP oraz ich potrzeb innowacyjnych. Ponadto muszą charakteryzować się tym, że nadają się do praktycznego wykorzystania oraz niosą w sobie gospodarcze korzyści dla MŚP.

Wymagania dotyczące konstrukcji projektu:

- czas trwania projektu: 1-2 lata,
- budżet projektu: 0,5-1,5 mln euro,
- uczestnicy: minimum 3 MŚP z 3 różnych krajów członkowskich lub stowarzyszonych z UE oraz 2 niezależnych wykonawców badań. W projekcie mogą również uczestniczyć duże przedsiębiorstwa oraz użytkownicy końcowi (np. jednostki samorządu terytorialnego),

- zalecana wielkość konsorcjum: 5-10 uczestników.

Maksymalne poziomy finansowania dla MŚP:

- działania badawcze i technologiczne: 75% kosztów kwalifikowanych,
- wielkość dotacji: nie może przekroczyć 110% kosztów ponoszonych przez wykonawców badań (podwykonawcy),
- szkolenia: maksymalnie 10% kosztów całkowitych.

2) Badania na rzecz izb gospodarczych i stowarzyszeń MŚP – wspierają stowarzyszenia oraz grupy MŚP w opracowywaniu technicznych rozwiązań problemów wspólnych dla większej liczby MŚP (np. stowarzyszenia) w określonych sektorach przemysłu lub segmentach łańcucha wartości.

Wymagania dotyczące konstrukcji projektu:

- czas trwania projektu: 2-3 lata,
- budżet projektu: 1,5-4 mln euro,
- uczestnicy: minimum 3 stowarzyszenia MŚP o zasięgu ogólnokrajowym z 3 różnych krajów członkowskich lub stowarzyszonych z UE lub 1 stowarzyszenie

o zasięgu ogólnoeuropejskim oraz 2 niezależnych wykonawców badań. Grupa MŚP (w liczbie od 2 do 5), ewentualnie inne przedsiębiorstwa oraz użytkownicy końcowi,

– zalecana wielkość konsorcjum: 10-15 uczestników.

Maksymalne poziomy finansowania dla MSP:

– działania badawcze i technologiczne: 75% kosztów kwalifikowanych,
– wielkość dotacji: nie może przekroczyć 110% kosztów ponoszonych przez wykonawców badań (podwykonawcy),

– szkolenia: maksymalnie 15% kosztów całkowitych.

• Marco Polo II (2007-2013)¹⁸

Marco Polo II (2007-2013) jest kontynuacją Programu Marco Polo I (2003-2006), którego celem było przeniesienie części drogowego transportu towarowego na krótkodystansowy transport morski, kolejowy lub wodny śródlądowy.

Celem Marco Polo II jest zmniejszenie natężenia ruchu na drogach, rozwój transportu intermodalnego, zmniejszenie negatywnego wpływu transportu towarowego na środowisko.

Program Marco Polo II obejmuje państwa członkowskie UE, kraje kandydujące, EFTA, EOG, Rosję i Ukrainę, kraje bałkańskie oraz kraje z basenu Morza Śródziemnego.

Marco Polo II wspiera projekty komercyjne w dziedzinie transportu, logistyki oraz innych pokrewnych dziedzinach.

Typy realizowanych projektów:

– *modal shift actions* – wsparcie dla projektów prowadzących do zmiany sposobu transportowania, polegających na wprowadzeniu nowych usług transportowych, innych niż drogowe,

– *catalyst actions* – wsparcie dla projektów inicjujących zmiany systemu transportowego,

– *common learning actions* – wsparcie dla projektów edukacyjnych stymulujących współpracę na rynku transportu i logistyki,

– *motorways of the sea actions* – wsparcie dla projektów w zakresie uruchomienia autostrad morskich,

– *traffic avoidance actions* – wsparcie dla projektów prowadzących do unikania transportu.

Budżet Programu – 400 mln euro na lata 2007-2013¹⁹.

• Media 2007²⁰

Program Media 2007 wspiera europejski przemysł audiowizualny. Cele szczegółowe Programu:

¹⁸ Rozporządzenie (WE) nr 1692/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 24 października 2006 r. ustanawiające drugi program Marco Polo do udzielania wspólnotowej pomocy finansowej w celu poprawy działania systemu transportu towarowego na środowisko (Marco Polo II) i uchylające rozporządzenie (WE) nr 1382/2003, Dz. U. L 328, 24.11.2006.

¹⁹ http://www.ec.europa.eu/transport/marcopolo/index_en.htm.

²⁰ Decyzja (WE) nr 1718/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 15 listopada 2006 r. w sprawie wprowadzenia w życie programu wspierającego europejski sektor audiowizualny (MEDIA 2007), Dz. U. L 327, 24.11.2006; http://europa.eu.int/comm/avpolicy/media/index_en.htm; <http://www.mediadesk.com.pl>.

- ochrona i promocja europejskiej różnorodności kulturowej oraz europejskiego dziedzictwa kinematograficznego i audiowizualnego, a także zagwarantowanie dostępu do tego dziedzictwa i promowanie dialogu pomiędzy kulturami,
- zwiększenie rozpowszechniania europejskich dzieł audiowizualnych na terenie UE oraz poza nią,
- wzmocnienie konkurencyjności europejskiego sektora audiowizualnego (w ramach otwartego i konkurencyjnego rynku).

Program wspiera działania tj. np. szkolenie osób zawodowo zajmujących się mediami, rozwój projektów i firm zajmujących się produkcją, dystrybucją filmów i programów telewizyjnych pomiędzy krajami europejskimi, promocja europejskich filmów i programów telewizyjnych, udzielanie grantów MSP działającym w obszarze przemysłu audiowizualnego²¹.

Program jest otwarty zarówno dla osób prawnych, jak i osób fizycznych. Krajami uczestniczącymi są państwa członkowskie UE, kraje kandydujące, kraje *EFTA*, które są stronami Porozumienia EOG, kraje Bałkanów Zachodnich. Program jest także otwarty dla krajów, będących stronami Konwencji Rady Europy w sprawie telewizji ponadgranicznej na warunkach wymienionych w decyzji ustanawiającej niniejszy Program.

Budżet Programu – 755 mln euro na lata 2007-2013.

- *eContentplus* 2005-2008²²

Program *eContentplus* jest kontynuacją Programu *eContent* realizowanego w latach 2001-2004.

Program realizuje założenia zawarte w strategii „i2010 – Europejskie społeczeństwo informacyjne na rzecz wzrostu i zatrudnienia”, która wspiera zintegrowane podejście w polityce UE dotyczącej społeczeństwa informacyjnego i mediów audiowizualnych²³.

Celem Programu jest zwiększenie dostępności, użyteczności oraz wykorzystania zasobów cyfrowych w środowisku wielojęzycznym i wielokulturowym Unii Europejskiej.

Kluczowe obszary tematyczne Programu w latach 2005-2007: dane geograficzne, treści o charakterze edukacyjnym, treści naukowo-badawcze i kulturalne (biblioteki cyfrowe), wzmocnianie współpracy pomiędzy partnerami w obszarze zasobów cyfrowych.

Budżet programu na lata 2005-2008 wynosi 149 mln euro.

W Programie uczestniczyć mogą osoby prawne posiadające siedzibę w jednym z państw członkowskich UE, państw *EEA/EFTA* (Norwegia, Islandia, Lichtenstein) oraz osoby prawne mające swoją siedzibę w państwach kandydujących, jeżeli zawarły one odpowiednie porozumienia. Osoby prawne posiadające siedzibę w innych krajach oraz organizacje międzynarodowe mogą natomiast uczestniczyć bez prawa dofinansowania.

²¹ http://ec.europa.eu/information_society/media/overview/index_en.htm.

²² Decyzja (WE) nr 456/2005 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 9 marca 2005 r. ustanawiająca wieloletni program wspólnotowy mający na celu zwiększenie dostępności, użyteczności i wykorzystania zasobów cyfrowych w Europie, Dz. U. L 79. 24.3.2005; http://ec.europa.eu/information_society/activities/econtentplus/index_en.htm.

²³ Komunikat Komisji do Rady, Parlamentu Europejskiego, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego oraz Komitetu Regionów, „i2010 – Europejskie społeczeństwo informacyjne na rzecz wzrostu i zatrudnienia”, COM(2005) 229 końcowy, Bruksela, dnia 1.6.2005.

Program nie określa liczby krajów, partnerów w projekcie jako formalnego kryterium udziału. Stworzenie konsorcjum, które realizować będzie projekt angażujący jak największą liczbę państw jest jednak istotne dla sukcesu projektu. Informację o poszukiwaniu partnerów do projektu można zgłosić do Krajowego Punktu Kontaktowego Programu²⁴, który przekaże ją do współpracujących punktów kontaktowych z innymi państw.

- Programy wspierające internacjonalizację MŚP

Programy wspierające internacjonalizację małych i średnich przedsiębiorstw to m.in.:

– Program *ProInvest* – partnerski Program pomiędzy Unią Europejską a krajami AKP (Afryka – Karaiby – Pacyfik) na lata 2002-2008. Cel Programu – ułatwienie inwestowania oraz transfer technologii w przedsiębiorstwach działających w kluczowych sektorach wzrostu gospodarczego w krajach AKP. Program wspiera działalność organizacji, tj.: izby handlowe, federacje pracodawców, agencje promocji inwestycji itp., które zajmują się poprawą środowiska inwestycyjnego²⁵. Program zapewnia pośrednie i bezpośrednie finansowanie małych i średnich firm. Pomoc pośrednia polega m.in. na organizowaniu Konferencji Inwestycyjnych, które umożliwiają nawiązanie kontaktów pomiędzy przedsiębiorstwami pochodzącymi z UE i krajów AKP. Pomoc bezpośrednia ma postać grantów oraz pomocy technicznej dla firm z obszaru UE-AKP.

– Program Szkolenia Menedżerów (*ETP – Executive Training Programme*)²⁶
– cel Programu: pomoc menedżerom z firm europejskich w bliższym poznaniu rynku Japonii i Korei. Program oferuje firmom unijnym najnowsza, zaawansowaną wiedzę o japońskiej i koreańskiej gospodarce oraz przygotowuje je do efektywnego prowadzenia współpracy gospodarczej z tymi krajami. Program *ETP* obejmuje kursy językowe, szkolenia z zakresu japońskiej lub koreańskiej kultury biznesu oraz staże w firmach japońskich lub koreańskich.

- Fundusze Strukturalne²⁷

Fundusze Strukturalne są podstawowymi instrumentami finansowymi służącymi wdrażaniu Polityki Spójności Społecznej i Gospodarczej UE.

Cel – wspieranie restrukturyzacji i modernizacji gospodarek krajów UE, aby zwiększyć ekonomiczną i społeczną spójność Unii.

W latach 2007-2013 będą funkcjonowały:

²⁴ Krajowego Punktu Kontaktowego Programu przy Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji, <http://www.mswia.gov.pl/portal/pl/269/4058/>.

²⁵ <http://www.proinvesteu.org/page.asp?id=445&langue=EN>.

²⁶ <http://www.etp.org/>.

²⁷ Rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006 z dnia 11 lipca 2006 r. ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności i uchylające rozporządzenie (WE) nr 1260/1999, Dz.U. L 210, 31.7.2006; Rozporządzenie Komisji (WE) nr 1828/2006 z dnia 8 grudnia 2006 r. ustanawiające szczegółowe zasady wykonania rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006 ustanawiającego przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności oraz rozporządzenia (WE) nr 1080/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Dz.U. L 371, 27.12.2006.

- Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (EFRR)²⁸,
- Europejski Fundusz Społeczny (EFS)²⁹.

W Polsce, dokumentem strategicznym określającym priorytety i obszary wykorzystania oraz system wdrażania EFRR oraz EFS w ramach budżetu Wspólnoty na lata 2007-2013 jest Narodowa Strategia Spójności (Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia)³⁰.

W Polsce małe i średnie przedsiębiorstwa będą mogły realizować projekty w ramach następujących programów operacyjnych³¹:

- Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka, 2007-2013 (PO IG)³²,
- Program Operacyjny Kapitał Ludzki (PO KL)³³,
- Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko (POIiŚ)³⁴,
- Program Operacyjny Rozwój Polski Wschodniej 2007-2013 (PO RPW)³⁵,
- Program Operacyjny Pomoc Techniczna (POPT)³⁶,
- Programy Europejskiej Współpracy Terytorialnej w latach 2007-2013³⁷,
- 16 regionalnych Programów Operacyjnych w ramach funduszy strukturalnych na lata 2007-2013.

- Wspólne Europejskie Zasoby dla Mikro-, Małych i Średnich Przedsiębiorstw – *JEREMIE (Joint European Resources for Micro to Medium Enterprises)*³⁸

²⁸ Rozporządzenie (WE) nr 1080/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 5 lipca 2006 r. w sprawie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i uchylające rozporządzenie (WE) nr 1783/1999, Dz.U. L 210, 31.7.2006.

²⁹ Rozporządzenie (WE) nr 1081/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 5 lipca 2006 r. w sprawie Europejskiego Funduszu Społecznego i uchylające rozporządzenie (WE) nr 1784/1999, Dz.U. L 210, 31.7.2006.

³⁰ *Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2007-2013 wspierające wzrost gospodarczy i zatrudnienie, Narodowa Strategia Spójności*, Dokument zaakceptowany decyzją Komisji Europejskiej zatwierdzającą pewne elementy Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa, maj 2007 r.

³¹ <http://www.funduszezstrukturalne.gov.pl/>.

³² Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka, 2007-2013, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa, 1 października 2007 r., wersja zatwierdzona przez Radę Ministrów 30 października 2007 r.

³³ Program Operacyjny Kapitał Ludzki, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa, 7 września 2007 r., wersja zatwierdzona przez Komisję Europejską.

³⁴ Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, wersja zaakceptowana przez Komisję Europejską 5 grudnia 2007 r.

³⁵ Program Operacyjny Rozwój Polski Wschodniej 2007-2013, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa, 2 października 2007 r.

³⁶ Program Operacyjny Pomoc Techniczna, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa, 28 czerwca 2007 r.

³⁷ M.in. Program Operacyjny Współpracy Transgranicznej Polska – Saksonia 2007-2013, Projekt z dnia 15 listopada 2007 r. po uwagach KE z ISC; Europejska Współpraca Terytorialna 2007-2013, Program Operacyjny Europa Środkowa, wersja ostateczna projektu, maj 2007; Baltic Sea Region Programme 2007-2013, Programme under European Territorial Cooperation Objective and European Neighbourhood and Partnership Instrument, Final approved version as of 21 December 2007, CCI No. 2007CB163PO020.

³⁸ http://ec.europa.eu/regional_policy/funds/2007/jjj/jeremie_en.htm; <http://www.eif.org/jeremie/>.

JEREMIE – to Wspólna Inicjatywa Komisji Europejskiej, Europejskiego Funduszu Inwestycyjnego oraz Europejskiego Banku Inwestycyjnego, która ma na celu poprawę dostępu do środków finansowych służących rozwojowi sektora MSP w regionach UE.

JEREMIE ma na celu poprawę wykorzystania oraz zwiększenie efektywności środków przeznaczonych na wsparcie MSP w ramach Funduszy Strukturalnych przez państwa członkowskie/regiony.

W ramach Inicjatywy *JEREMIE* część Funduszy Strukturalnych przeznaczonych na wsparcie finansowe na rzecz sektora MSP będzie mogła być zamieniona na długookresową pomoc poprzez zastosowanie instrumentów inżynierii finansowej, tj. pożyczki, poręczenia, kapitał ryzyka itp. Instrumenty te będą mogły być używane w sposób ciągły i odnawialny w gospodarce kraju członkowskiego/regionu, zamiast zostać użyte tylko raz w formie grantu dla indywidualnych firm. Z jednej strony, pozwoli to na zwiększenie zakresu instrumentów finansowych dostępnych dla przedsiębiorstw oraz realnego budżetu przeznaczanego na ich finansowanie, z drugiej zaś na zwiększenie efektywności wsparcia sektora MSP (wykorzystania tzw. efektu dźwigni dla wsparcia MSP).

JEREMIE przewiduje wykorzystanie trzech podstawowych instrumentów finansowych:

- wsparcia doradczego oraz technicznego,
- *private equity/venture capital*,
- gwarancji.

Inicjatywa *JEREMI* zakłada, iż transfer środków pochodzących z Funduszy Strukturalnych odbywać się będzie poprzez specjalnie utworzony przez kraj członkowski/region fundusz tzw. *Holding Fund*, do którego „z góry” będą przekazywane środki z Funduszy Strukturalnych. Do MSP środki te będą transferowane z wykorzystaniem instytucji pośredniczących tj. banki, fundusze pożyczkowe i poręczeniowe, fundusze *venture capital* itp. Pośrednicy finansowi będą w pierwszej kolejności finansować przedsięwzięcia innowacyjne, związane ze wspieraniem transferu technologii, a także przedsiębiorstwa rozpoczynające działalność.

Holding Fund będzie zarządzany przez wyspecjalizowanego menedżera, którego zadaniem będzie modelowanie inwestycji, wybór instytucji pośredniczących, monitoring i raportowanie na potrzeby Instytucji Zarządzającej i Komisji Europejskiej oraz zapewnienie jak największego efektu mnożnika poprzez przyciągnięcie dodatkowych środków pochodzących z sektora prywatnego, grupy Europejskiego Banku Inwestycyjnego oraz innych Międzynarodowych Instytucji Finansowych.

Kapitał zwrócony do *Holding Fund* po zakończeniu inwestycji (w przypadku instrumentów wsparcia kapitałowego) lub zakończeniu okresu poręczenia byłby reinwestowany w celu dalszego wsparcia MSP.

Inicjatywa *JEREMIE* będzie wdrażana w dwóch fazach:

I faza: lata 2006-2007 – ocena dostępności instrumentów finansowania w krajach członkowskich; ocena potencjalnego zapotrzebowania na instrumenty finansowe,
II faza: lata 2007-2013 – realizacja (wybór menedżera funduszu, alokacja środków, wybór pośredników).

- Eureka³⁹

Cel Inicjatywy – promowanie współpracy między partnerami (instytucje naukowe i badawcze, firmy przemysłowe i komercyjne) z różnych państw, którzy

³⁹ <http://www.eureka.be/contacts/member.do?memId=PL>.

realizują wspólne projekty, które pozwolą zwiększyć nowoczesność, produktywność i konkurencyjność przemysłu, gospodarki i usług w skali całej Europy.

Inicjatywa oferuje partnerom projektowym:

- szybki dostęp do bogatej wiedzy, umiejętności oraz ekspertyz w Europie,
- pomoc w dostępie do publicznych i prywatnych narodowych programów finansowania.

Inicjatywa finansuje projekty współpracy międzynarodowej pomiędzy przedsiębiorstwami i instytucjami naukowymi. Podstawowym kryterium przyznania projektowi statusu „projektu Eureka” jest przede wszystkim jego innowacyjność, realna perspektywa na opracowanie i podjęcie produkcji nowego wyrobu, wdrożenie nowej technologii lub usługi oraz szansa na komercyjną sprzedaż rynkową rezultatów projektu.

ZAKOŃCZENIE

Jak pokazują doświadczenia krajów UE, sektor MŚP stanowi fundament rozwoju gospodarczego oraz kształtowania się klasy średniej w społeczeństwie. Rola tego sektora jest szczególnie istotna z punktu widzenia wzrostu konkurencyjności przemysłu, szeroko pojętych usług oraz tworzenia nowych miejsc pracy⁴⁰.

Małe i średnie przedsiębiorstwa prowadząc działalność napotykają jednak na liczne bariery finansowe, organizacyjne i techniczne. Dlatego UE prowadzi aktywną politykę wspierania MSP. Priorytetowe ich traktowanie w polityce UE ma miejsce od lat 80., a zwłaszcza po przyjęciu Jednolitego Aktu Europejskiego w lutym 1986 r. Obecnie działania te są wielopłaszczyznowe i wykazują tendencję rosnącą.

W niniejszym opracowaniu przedstawiono główne możliwości finansowania dostępne dla europejskich MŚP w latach 2007-2013. Przedsiębiorcy w UE będą mogli korzystać z wielu programów i inicjatyw, które wspierając ich rozwój równocześnie przyczynią się do przekraczania szeroko rozumianych granic – granic rozwoju społeczno-gospodarczego, granic współczesnej wiedzy, granic współpracy między przedsiębiorstwami, jednostkami badawczo-rozwojowymi oraz instytucjami otoczenia biznesu itp.

JANINA JEŃDRZEJCZAK-GAS
Zielona Góra

ABSTRACT

Small and medium enterprises (SME) play an important role in the socio-economic development of Europe, and for this reason the European Union conducts an active policy of supporting their growth. In the years 2007-2013 SME will have access to many EU Programmes, Structural Funds and Initiatives which will help remove barriers obstructing their growth and will enhance their competitiveness and innovativeness. Additionally, those instruments will vitally contribute to exceeding the borders of contemporary knowledge, socio-economic development, cooperation, etc.

⁴⁰ B. Mikołajczyk, *Polityka Unii Europejskiej wobec małych i średnich przedsiębiorstw (MŚP)*, „Studia Europejskie” nr 2, 1999, s. 35.